

**ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА УПРАВЛІННЯ МЕГАГОСПОДАРЮВАННЯМ:
НА ПРИКЛАДІ «ЗЕЛЕНОГО» БІЗНЕСУ**

Боярчук А.І., к.е.н., доц., Херсонський національний технічний університет

Рибчук А.В., д.е.н., проф.,

Дрогобицький Державний педагогічний університет імені Івана Франка

В умовах глобальної економіки більшість «зеленого» бізнесу виявляються недієздатними в протистоянні з глобальними тенденціями, забезпеченні пріоритету національних інтересів над стратегічними завданнями стали інституціональним оформленням глобалізації ТНК, які в своїй економічній і фінансовій потужності перевершують більшість сучасних національних держав і активно користуються набором інструментів «примусової лібералізації» (трансфертне ціноутворення, ліцензування, патентування).

Глобалізація принципово змінила співвідношення між зовнішніми і внутрішніми факторами розвитку національних господарств на користь перших; максимізувала взаємозв'язку і взаємозалежності економік окремих країн і вплив міжнародних економічних відносин на національні економіки; до максимуму поглибила інтернаціоналізацію виробництва, капіталу і продуктивних сил; сформувала матеріальну, організаційно-економічну та інформаційну інфраструктуру планетарного масштабу; посилила інтернаціональний обмін на основі поглиблення міжнародного поділу праці. Парадокс глобалізації полягає в тому, що чим багатша і міцніше внутрішні зв'язки суспільства, тим вище ступінь його економічної і соціальної консолідації, і чим повніше реалізуються його внутрішні ресурси, тим успішніше воно здатне використовувати переваги інтеграційних зв'язків і адаптуватися до умов глобального ринку

Глобалізація щодо максимізації прибутку як головного мотиву міжнародного руху капіталу і робочої сили здобувається в результаті локальних та інтернальних переваг. Можна припустити, що перехід суб'єктів ринку на глобальний рівень господарювання суттєво підвищує конкурентоспроможність їхньої продукції за рахунок зменшення її собівартості і одночасного підвищення якості, чому сприяє скорочення до мінімуму кількості учасників виробничого процесу. Серед передумов глобалізації виділяються також і внутрішні стимули функціонують в ринкових умовах організацій. З останніх можна виділити шість векторів просторів (інформаційні зв'язки, фінансова міць, самовдосконалення, зв'язку з державою, корпораціями та ринкова сила), досягнення бажаних показників в яких одночасно в межах національної економіки не представляється можливим. Глобалізація робить здійсними амбіції агентів ринку за рахунок взаємної конвертації досягнень в різних просторах зростання і відмінності конвертаційного курсу в умовах різних економік.

Одним з істотних ознак глобалізації стала поява гіперконкуренції, що відрізняється від традиційної конкурентної боротьби відсутністю або мінімізацією вхідних бар'єрів на ринок; відсутністю обмежень попиту і пропозиції на готову продукцію; гіпертрофованим зростанням значущості інформації і технологій як ресурсів зростання компанії і її конкурентних переваг; формалізацією економічної ролі держави. Сутнісні зміни механізмів внутрішньої і зовнішньої конкуренції були викликані, перш за все, швидким поширенням і неухильним вдосконаленням інформаційних технологій. Поява так званих мегатехнологій, миттєве заняття ними панівного становища на ринку і одночасне зниження споживчої вартості однорідних товарів (що стосується також і сировинних ресурсів) привели до формування в умовах глобалізації принципово нової моделі - багаторівневої піраміди конкурентних переваг країн-учасників. Верхні рівні цієї піраміди належать країнам або ТНК, що виробляють і активно застосовують high-tech і

«Світові тенденції розвитку зеленої економіки: регіональні аспекти і межі зростання»

мегатехнології, нижні ж - зайняті більшістю експортно-орієнтованих країн, які виробляють однорідні, біржові товари. Зростання технологічного розриву і охорона інтелектуальної власності, так само як і сприяння експорту висококваліфікованих фахівців з країн, що розвиваються роблять неможливою конкуренцію в класичному її розумінні, оскільки об'єкти домагань країн-лідерів і периферійних економік абсолютно різні: в першому випадку - це ресурси, у другому - ринки .

В умовах глобалізації, що характеризуються трансформацією виробничого процесу і умов конкурентної боротьби, традиційні «провали» ринку зазнають формальні і змістовні зміни, що безперечно вимагає перегляду інструментів і напрямів державного регулювання економіки. Концентрація високотехнологічної продукції і метатехнологій всередині ТНК, інтеграція окремих фінансових інститутів в загальносвітову фінансову ринок сприяють планомірної трансформації гіперконкуренції в глобальний монополізм. Як і класичний ринок, глобальний - максимально сприяє нерівномірного розподілу інформації; не може подолати розрив в доходах різних категорій громадян, здатний привести до глокалізації, яка має небезпеку повної ізоляцією і відповідної деградацією національних економік периферійних країн.

Основним завданням залученого в глобальні процеси національної держави повинна стати орієнтація на зростання внутрішнього ринку, що не викликає певних нарікань з боку ТНК і країн-лідерів світової спільноти. Скорочення і підтримання на низькому рівні платоспроможності місцевого населення - завуальоване вимога транснаціональних корпорацій і обов'язкова умова зростання інвестиційної привабливості - може не викликати стрімке скорочення внутрішнього попиту тільки в разі здійснення державою програм, спрямованих на підтримку низьких цін на внутрішньому ринку.

Низькі ціни на внутрішньому ринку можливі тільки на товари власного виробництва, що в свою чергу, вимагає від влади мінімізації податкових платежів, зниження цін на енергоносії, транспортних тарифів, комунальних платежів і т.д., тобто лібералізації. Отже, підтримка внутрішнього попиту при незмінній платоспроможності населення можливо при планомірної лібералізації всієї економіки, а не тільки того її сектора, який задіяний в експортно-орієнтованому виробництві. Продукція, на внутрішньому ринку товари будуть неконкурентні на зовнішньому ринку, зате зможуть запобігти внутрішній ринок від повного зникнення і тотальної залежності від імпорту.

Все вищевикладене дозволяє відзначити ряд переваг від глобалізаційного процесу:

- глобалізація викликала загострення міжнародної конкуренції. Конкуренція і розширення ринку ведуть до поглиблення спеціалізації і міжнародного поділу праці, що стимулюють в свою чергу зростання виробництва не тільки на національному, а й на світовому рівні;

- переваги глобалізації пов'язані також із виграшем від торгівлі на взаємовигідній основі, що задовольняє всі сторони, в якості яких можуть виступати окремі особи, фірми та інші організації, країни, торговельні союзи і навіть цілі континенти;

- глобалізація може привести до підвищення продуктивності праці в результаті раціоналізації виробництва на глобальному рівні і поширення передової технології, а також конкурентного тиску на користь безперервного впровадження інновацій у світовому масштабі.

В цілому переваги глобалізації дозволяють покращити своє становище всім партнерам, які отримують можливість, збільшивши виробництво, підвищити рівень заробітної плати і життєві стандарти. Глобалізація несе з собою не тільки переваги, вона чревата негативними наслідками чи потенційними проблемами, в яких деякі її критики вбачають велику небезпеку.

1.У короткостроковій перспективі, як відомо, зміни в обробній промисловості, сфері послуг призводять до того, що галузі, які отримують вигоди від зовнішньої торгівлі, і

галузі, пов'язані з експортом, відчувають більший приплив капіталу і кваліфікованої робочої сили. У той же час ряд галузей значно програє від глобалізаційних процесів, втрачаючи свої конкурентні переваги через зростання відкритості ринку. Такі галузі змушені докладати додаткових зусиль, щоб пристосуватися до умов, що змінилися не на їхню користь господарських умов. Це означає можливість відтоку капіталів і робочої сили з цих галузей, що послужить головною причиною для прийняття адаптаційних заходів, пов'язаних з дуже великими витратами. Адаптаційні заходи загрожують для людей втратою роботи, необхідністю пошуку іншого робочого місця, перекваліфікації, що призводить не тільки до сімейних проблем, але і вимагає великих соціальних витрат, причому в короткі терміни.

2. Деіндустріалізація економіки, оскільки глобальна відкритість асоціюється зі зниженням зайнятості в обробних галузях як в Європі, так і в США. Насправді, однак, цей процес не є наслідком глобалізації, хоча і протікає паралельно з ним. Деіндустріалізація - нормальне явище, породжене технологічним прогресом і економічним розвитком. Дійсно, частка обробних галузей в економіці промислово розвинених країн різко знижується, але це зниження балансується швидким ростом питомої ваги сфери послуг, включаючи фінансовий сектор.

3. Наступна загроза, яку таїть в собі глобалізація, зв'язується з помітним збільшенням розриву в рівнях заробітної плати кваліфікованих і менш кваліфікованих працівників, а також із зростанням безробіття серед останніх. У подібних умовах європейські компанії припиняють випуск збиткової продукції і переходять до виробництва товарів, що вимагають використання висококваліфікованого персоналу. В результаті робітники з більш низькою кваліфікацією залишаються незатребуваними, їхні доходи падають.

4. Вплив глобалізації на зайнятість. За відсутності адекватних заходів проблема безробіття може стати потенційним джерелом глобальної нестабільності. Розбазарювання людських ресурсів у вигляді безробіття або часткової зайнятості - головна втрата світової спільноти в цілому, і особливо деяких країн, які витрачали великі кошти на освіту. Ці фактори свідчать про необхідність ефективного управління змінами на всіх рівнях, особливо в сферах, які безпосередньо впливають на умови життя людей. Зокрема, спірне питання про те, чи може міжнародна міграція сприяти вирішенню проблем зайнятості та бідності. Сьогодні ринки праці інтернаціоналізовано в значно меншій мірі, ніж ринки товарів або капіталу.

5. Важливим джерелом напруженості і конфліктів може стати також масова урбанізація, пов'язана з глобальними демографічними, технологічними і структурними змінами. Міста вже стають ключовими елементами суспільства в масштабі країн і світу в цілому, а також основними каналами поширення впливу глобалізації по ряду причин. По-перше, постачання міст продовольством і енергією залежить в багатьох країнах не від місцевих джерел, а від імпорту ресурсів. Далі, міста є основними центрами глобальної стандартизації споживання, культур. Урбанізація посилює процес глобалізації, а кооперація між великими містами в політичному і інституційному плані стане новою сферою міжнародних відносин.

Глобалізація з її глибокими економічними, технологічними та соціальними перетвореннями безсумнівно вплине на світову екосистему. А це типова проблема загальнолюдської безпеки. До сих пір провину за загальний збиток навколишньому середовищу покладають на розвинені країни, хоча основна шкода вони заподіюють все ж собі.

Можна назвати кілька джерел майбутніх конфліктів, які виникнуть у зв'язку з використанням екосистеми. Боротьба за водні ресурси, ймовірно, виллється в гострі регіональні конфлікти. Майбутнє тропічних лісів і наслідки їх вирубки вже стали предметом глибоких чвар між державами через розбіжності в інтересах і політичних цілях. В цілому суспільство вже не може собі дозволити бездумно витрачати ресурси, завдаючи непоправної шкоди природному середовищу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мировая глобализация от 11.11.2016, <http://www.iccwbo.ru/blog/2016/mirovaya-globalizatsiya-i-vzaimodeystvie-sovremenn/>
2. Плахин Е.С. Влияние глобализации на отраслевую структуру стран / Е.С. Плахин // Молодой ученый. – 2010. – №12. Т.1. – С. 98-101, <https://moluch.ru/archive/23/2413/>

ТРАНСКОРДОННИЙ КЛАСТЕРОГЕНЕЗ ЯК ФАКТОР КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ МОРСЬКОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

*Коваленко С.І., к.е.н., доц., Дунайський інститут
Національного університету «Одеська морська академія»*

Постановка проблеми визначається зростаючою роллю емерджентності розвитку транскордонних кластерних систем в умовах переходу морської галузі України до інноваційного способу розвитку та євроінтеграції. В цьому зв'язку задача формування єдиної інноваційної інфраструктури, забезпечення ефективного використання науково-технічного потенціалу Чорноморського євро регіону, створення умов для модернізації морської галузі та прискореного розвитку її найбільш встигаючим, конкурентоспроможним сегментом набуває головного значення. Економіка морського транспорту стає полем кластеризації, індукуючи цей процес в суміжних галузях. При цьому, процес транскордонного кластерогенеза (набуваючи безлічі інваріантних проявів і форм) найбільш масштабно і динамічно розгортається на територіях, що виконують місію найважливіших гео економічних транспортних "коридорів" країни, її провідних інноваційно-комунікаційних центрів [1].

Євро регіони Чорноморського басейну не лише мають в розпорядженні найбільш сприятливі умови для економічного кластерогенеза, але і особливим чином (завдяки морським портам і зв'язаній з ними інфраструктурі) "схильні" до локалізації транскордонних феноменів і контактів, до генерування ефекту політрансграничності. Транскордонні морські кластери являють собою одну з базових форм організації сучасного морегосподарського комплексу, що характеризується такими атрибутивними ознаками, як певна ступінь однорідності, однопорядкові основного числа елементів, їх свержсуммативная емерджентність і просторова концентрація при високому ступені автономності складових, а також внутрісистемному балансі конкуренції і співробітництва. В контексті посилення глобальної взаємозалежності саме через механізми кластеризації на регіональному та місцевому рівнях реалізується імператив підвищення економічної ефективності та конкурентоспроможності компаній морської галузі, і це поєднується зі здатністю кластерів забезпечувати потребу в додатковому ресурсі інформаційно-технологічного, виробничого, торгово-логістичного взаємодії і кадрового обміну, приростає в разі активізації транскордонних контактів між складовими кластера, розташованими по різні боки кордону.

Розширення Європейського Союзу в контексті трансформації структурних пріоритетів та глобалізації світової економіки, викликає необхідність пошуку підходів до адаптації Чорноморського євро регіону до нових викликів, насамперед у аспекті зростання конкурентоспроможності підприємств морської галузі. Транскордонний кластерогенез виступає сьогодні одним з найперспективніших процесів, що відповідають поставленим завданням у сфері реформування морегосподарського комплексу України і його відповідності сучасним умовам господарювання на світовому ринку морських перевезень.